

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Національний університет оборони України

Інститут стратегічних комунікацій

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ

У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ:

ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

IV Міжнародна науково-практична конференція

27 вересня 2023 року

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Видання університету

2023

2

УДК: 355.451

Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та

оборони: проблеми, досвід, перспективи : IV міжнар. наук.-практ. конф.,
27 верес. 2023 р.: тези доповідей / Міністерство оборони України, НУОУ. К.:
НУОУ, 2023. 406 с.

До збірника увійшли тези доповідей, що містять теоретичні та практичні

результати наукових досліджень і розробок учасників міжнародної науково-
практичної конференції, присвячені проблемам інформаційної безпеки та

розбудови стратегічних комунікацій.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова організаційного комітету:

ВОЙТКО О.В., кандидат військових наук, доцент

Заступник голови організаційного комітету:

ЄРГІДЗЕЙ К.В., кандидат педагогічних наук

Члени організаційного комітету:

ФЕДОРІЄНКО В.А., кандидат технічних наук (головний модератор
конференції)

ІЖУТОВА І.В., кандидат наук з державного управління (модератор
конференції)

КАМИШЕНЦЕВ Г.В., доктор технічних наук

СІВОХА І.М.

Секретар:

ТЮТЮННИК Л.Л. доктор філософії

Технічне супроводження:

ЛАШИН Я.О.

ТУРЧЕНКО Д.В.

Затверджено протоколом та схвалено до друку на засіданні інституту стратегічних

комунікацій Національного університету оборони України (протокол No 12 від 29

вересня 2023 року).

За достовірність наданого матеріалу, фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несуть автори.

Михайло ХАРЛАМОВ, д.іст.н, проф.

ORCID: 0000-0002-5289-0290

E-mail: mike1982kharlamov@gmail.com

Тетяна ВАЩУК

НУЦЗУ

ORCID: 0009-0007-7885-0987

E-mail: 336dnz@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ
ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (НА ПРИКЛАДІ
ВІЛЬНОНАЙМЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ)

Проблеми соціально-психологічної підтримки та реабілітації осіб, що були переміщені в середині української держави аналізуються в окремих працях авторів

– науковців розпочинаючи з 2014 року з моменту анексії Російською Федерацією

Автономної Республіки Крим та окупації частини Донецької та Луганської областей. Так О. Чуйко розглядає питання соціальної реабілітації зокрема і внутрішньопереміщених осіб та зазначає що соціальна реабілітація має багатоаспектний характер та включає в себе 3 основні компоненти: доступність

середовища, соціальний контекст реабілітаційного процесу (соціальне прийняття,

відповідність або адаптація до світогляду та цінностей громади та доступність

середовища) і підбір відповідних методів (кризове втручання, соціальний супровід,

державні та місцеві програми підтримки), що в сумі дозволить зробити процес

системно-структурованою технологією і сферою практики.

З науковцем Чуйко також солідарна і автор Ю. Песоцька, яка аналізує в своїй праці соціальну реабілітацію та соціальну адаптацію внутрішньо переміщених осіб.

У роботі Песоцької визначено поняття першої психологічної допомоги, яка є необхідним етапом для подолання посттравматичних стресових розладів та інших

розладів, а також є складовою соціально – реабілітаційного процесу. Окрім того

описано рекомендації для надання соціальних послуг ВПО, які сприятимуть соціальній реабілітації та соціальній адаптації.

Автор Т. Кузьмич розглядає соціальну адаптацію внутрішньо переміщених сімей з дітьми та зазначає, що результати дослідження стану адаптації внутрішньо

переміщених осіб в Україні показали, що першочерговими потребами цієї категорії

є: фінансова, гуманітарна, житлова та медична допомога. Усі потреби відповідають

економічним потребам уразливої групи. Важливу роль на успішність адаптації

відіграє соціальне самопочуття людини в колективі можливість отримання кваліфікованої допомоги та працевлаштування.

Окрім соціальної адаптації сучасні науковці розглядають не менш важливий компонент, а саме психологічну адаптацію. Наприклад Ю. Гундертайло розглядає

293

питання особливостей психологічної допомоги ВПО у сучасних реаліях та зазначає

що вже на етапі планування роботи з психологічної підтримки ВПО слід чітко

окреслювати цілі такої діяльності, зосереджуючись на соціально-психологічній

інтеграції у місцеву громаду та виявленні й реалізації людського потенціалу ВПО,

адже значна частина ВПО залишиться в регіоні на значний проміжок часу або і на

завжди. Серед основних напрямків роботи дослідниця виділяє: психологічне опрацювання досвіду, зосередження уваги на підтримці ініціатив жінок та дітей.

В. Соловйова в своїй науковій праці “Пошук шляхів надання спеціалізованої

психологічної допомоги дітям ВПО через систему перенаправлення” каже про

необхідність у ефективній міжсекторальній та міжвідомчій взаємодії із

спеціалістами відповідних служб у забезпеченні повноцінного психологічного і

соціального розвитку особистості, та створення алгоритму переправлення до

відповідних організацій, які надають спеціалізовані психологічні та

психотерапевтичні послуги.

З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну місто

Харків одразу опинилося в епіцентрі бойових дій. Протягом лютого – березня 2022

року частина вільнонайманих працівників Національного університету цивільного

захисту України (НУЦЗ України) – профільного закладу вищої освіти Державної

служби України з надзвичайних ситуацій виїхали за межі міста Харків з власними

родинами, з метою вберегти своє життя та життя своїх родин. Працівників НУЦЗ

України можна було поділити на певні категорії: 1. співробітники, що залишалися в

Харкові; 2. співробітники, що виїхали з Харкова до відносно безпечних районів

Харківської області; 3. працівники, що виїхали за межі Харківської області у відносно безпечні райони інших областей України.

Найбільш складним було становище працівників НУЦЗ України, що

залишилися у місті Харків на початку 2022 року. Переважним чином це були люди,

які не могли виїхати через необхідність доглядати похилих родичів. Вони не отримували фінансову підтримку держави, як внутрішньо переміщені особи, хоча

отримували гуманітарну (продукти харчування, засоби гігієни тощо) та соціально-

психологічну допомогу від держави та різноманітних міжнародних та

волонтерських організацій.

Працівники НУЦЗ України, що були переміщені у південно-західні райони

Харківщини (Валківщина, Красноградщина, Мереш'янщина тощо) переважним

чином зупинялися у родичів та знайомих. Вони були оформлені, як

внутрішньопереміщені особи (отримували фінансову допомогу від держави), а

також отримували різні види допомог (в тому числі і допомогу в соціально-психологічній реабілітації), як від міжнародних організацій, так і від волонтерських

організацій, так і від місцевих громад.

Працівники НУЦЗ України, що були переміщені у західні та центральні

області України (Львівщина, Тернопільщина, Хмельниччина, Черкащина тощо)

також були оформлені, як внутрішньопереміщені особи (отримували фінансову

допомогу від держави), а також отримували різні види допомог (в тому числі і

допомогу в соціально-психологічній реабілітації), як від міжнародних організацій,

так і від волонтерських організацій, так і від місцевих громад.

Слід зазначити, що переважна більшість працівників НУЦЗ України, що виїхали за межі міста Харків не були сторонніми спостерігачами тієї жахливої

ситуації, що коїлася в той час. Вони самі займалися волонтерством (допомагали

іншим внутрішньопереміщеним особам, збирали кошти та речі для Збройних Сил

України та інших формувань сил безпеки та оборони тощо). Працівники НУЦЗ

України самі отримували соціально-психологічну підтримку та реабілітацію, а

також як фахівці іноді самі надавали іншим допомогу і підтримку. Слід зазначити,

що влітку – восени 2022 року переважна більшість працівників НУЦЗ України

повернулися до міста Харків, окрім окремих науково-педагогічних працівників, які

переїхали до міста Черкаси для ведення занять для курсантів даного навчального

закладу. У Черкасах дані співробітники також отримували і отримують досі соціально-психологічну реабілітацію як внутрішньопереміщені особи.

Список використаних джерел:

1. Гундертайло Ю. Д. Особливості психологічної допомоги впо у сучасних реаліях. Всеукраїнський науково-практичний семінар, м. ІХ-ті Гротівські читання

РАКУРСИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ, 9 черв. 2017

р. С. 54–58.

2. Кравченко О.О., Чупіна К.О. Соціально-психологічна реабілітація ВПО: з досвіду Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Соціальна психологія. Юридична психологія. Випуск 41. 2022. С. 251-254.
URL:

<http://habitus.od.ua/journals/2022/41-2022/44.pdf>.

3. Кузьмич Т. Соціальна адаптація внутрішньо переміщених сімей з дітьми.

Традиції та нові наукові стратегії у центральній та східній Європі. 2020. С. 126–134.

URL: <https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2020/0>.

4. Песоцька Ю. Соціальна реабілітація та соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб. Social Work and Education. 2022. No 9. С. 89–99.

5. Соловійова В. Пошук шляхів надання спеціалізованої психологічної допомоги дітям впо через систему перенаправлення. Головна сторінка eKMAIR.

URL:

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13285/Soloviova_Poshuki_a_shlia

[khiv_nadannia_spetsializovanoi_psykholohichnoi_dopomohy.pdf](#).

6. Чуйко О. Соціальна реабілітація: підходи до змістових характеристик

процесу. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015. No 4 (29). С.

152–158. URL: [http://www.apspp.soc.univ.kiev.](http://www.apspp.soc.univ.kiev.ua/index.php/home/article/viewFile/379/292)

[ua/index.php/home/article/viewFile/379/292.](http://www.apspp.soc.univ.kiev.ua/index.php/home/article/viewFile/379/292)